

Jumalateenistus Nõos K, 22.02.23 kell 18.00, palvapäev

Lektsioonid: Jl 2:12–17; 2Pt 1:1–11

Pihikõne: Jh 3:14

Jutlus: Mt 6:16–21

Laulud: 68 (1–3), 69 (1–3), 70 (1–7), 74 (1–6), 75 (1–4), 80 (1–4)

Kui te aga paastute, siis ärge olge kurvanäolised nagu silmakirjatsejad, sest nemad teevad oma palge näotuks, et näidata inimestele oma paastumist. Tõesti, ma ütlen teile, neil on oma palk käes Aga sina, kui sa oled paastumas, siis võia oma pead ja pese oma nägu, et su paastumine ei oleks näha inimestele, vaid su Isale, kes on varjatud, ja sinu Isa, kes näeb varjatutki, tasub sulle! Ärge koguge endile aardeid maa peale, kus koi ja rooste neid rikuvad ja kuhu vargad sisse murravad ja varastavad! Koguge endile aardeid taevasse, kus koi ega rooste neid ei riku ja kuhu vargad sisse ei murra ega varasta! Sest kus su aare on, seal on ka su süda.

Kallid sõbrad! Täna algab Kristuse kannatusaeg, mida kutsutakse ka paastuajaks. Täna sel palvapäeva jumalateenistusel kõlab meil palju kirikulaule meie koguduse kirikumuusikute esituses ja tahaksin ka tänases jutluses kõnelda kannatusajast ja paastust seoses kirikulauludega.

Kuulun juba mõned aastad lauluraamatukomisjoni, kelle ülesanne on lähiaastatel kokku panna uus lauluraamat meie kiriku tarbeks. Tänu sellele olen pidanud tutvuma meie luterliku kiriku lauluvaraga ja selle lauluvara aluseks oleva traditsiooniga.

Üks asi, mida olen õppinud, seostub kannatusaja lauludega. Sain kord ülesande välja selgitada, milliseid laule on meie kirikus lauldud kannatusajal. Tuvastasin, et on üks laul, mida on sellal kasutatud alates esimesest eestikeelsest lauluraamatust, mis ilmus 1637. aastal. See laul on „Oh süüta Tall, oh Jeesus“, mida kasutatakse kõigil kannatusaja jumalateenistustel algusliturgias.

See laul võtab omamoodi kokku kogu kannatusaja mõtte. Loen ette kõik sõnad: „Oh süüta Tall, oh Jeesus, Sind risti küljes surmati! Suur oli Sinu kannatus, ehk Sind küll kurjast põlati. Kõik patud Sina kandsid ja ennast päästjaks andsid; meil anna armu, oh Jeesus, meil anna rahu, oh Jeesus!“

Esiteks on kannatusajal kogu tähelepanu suunatud Jeesusele: mitte kiriku õpetusele, suhetele teiste konfessioonidega, misjonile ega isegi mitte ligimesele. Kirik ja kogu kristlaskond mõtiskleb kannatusajal selle üle, milliseid ebaõiglaseid kannatusi üks inimene pidi taluma ja mis mõte neil kannatustel oli.

Teiseks on tähelepanu Jeesusele kui jumalinimesele: kõne all on ühelt poolt tema inimlikud kannatused (nii füüsilised kannatused kui ka hingelised kannatused – inimeste põlgus ja pilked), teiselt poolt aga tema kui Jumala Poja päästev vägi.

Kannatusaja laulude traditsiooniga tutvudes avastasin, et varasemais lauluraamatutes enne KLPR-i pole laule palmipuudepühaks. Palmipuudepüha kiriklik mõte on teatavast sarnane I adventipühapäeva omaga – Jeesuse kui alandliku kuninga võidukas sisenemine Jeruusalemma. Varasemais lauluraamatus on vaid laulud kannatusajaks, Suureks Reedeks ja Vaikseks laupäevaks, palmipuudepüha laule pole. Põhjus on arvatavasti just see, et kannatusajal ei tule mõelda muule kui Kristuse kannatustele ja nende tähendusele. Palmipuudepüha on selles kontekstis justkui Vaikse nädala avaakord, Jeesuse ristiteekonna algus evangeeliumi jutustuste alusel, ja see ei eristu muust kannatusajast.

Teine asjaolu, mida olen kirikulauludest õppinud, on see, et meie praeguses lauluraamatus ei esine ühtegi korda sõna „paastuma“ ega „paast“. Nagu algul ütlesin ja nagu üldiselt ka teada, nimetatakse täna algavat aega kirikuaastas ka paastuajaks. Kuidas siis võib olla, et lauluraamatus mitte üheski laulus ei kõnelda paastust ega paastumisest?

Põhjus võib peituda sellesamas, mida ütleb Jeesus meie tänases kirjakohas: „Kui te aga paastute, siis ärge olge kurvanäolised...“ Paastumine oli tollal juutluses tavaline ja Jeesus oma õpetussõnadega ka eeldab, et jüngrid paastuvad. Kuid ta õpetab jüngrid selles, et nad ei paastuks avalikult. Mitte ühelgi inimesel pole tarvis teada, et inimene paastub. Seda on tarvis ainult Jumalale. Sest, nagu ütleb Jeesus, „...sinu Isa, kes näeb varjatutki, tasub sulle!“

Midagi sarnast tahab Jeesus ütelda ka siinsamas Mt 6. peatükis mõned salmid varem Mt 6:6: „Aga sina, kui sa palvetad, siis mine oma kambrisse ja lukusta uks, palveta oma Isa poole, kes on varjatud, ja su Isa, kes näeb varjatutki, tasub sulle!“

Paastumine ja palvetamine, millest on Piiblis, nii UT-s kui ka VT-s, ju päris palju juttu ja millest Jumala ees on inimesel palju kasu, on samas kerge saak ka kuradile. See loob inimesele tunde, et ta teeb õigeid asju ja on vaga ning tal tekib kiusatus näidata oma vagadust ka teistele inimestele.

Kui Jeesus ütleb nii avalike paastujate kui palvetajate kohta, et neil on oma palk käes, siis mõtleb ta seda, et inimesed, kes niimoodi teevad, ootavad tunnustust inimestelt ja saavadki selle. Kuid Jumal teab, mis on inimese südames.

Omalt kombel käibki selle kohta meie kirjakohta teine pool, mis kõneleb aaretest maa peal ja taevas. Siin on arvatavasti mõeldud küll materiaalseid aardeid – vara ja raha –, kuid üks ole omamoodi aare ju ka inimeste tunnustus, teisisõnu au.

Meil pole tarvis koguda tunnustust ja au inimeste ees, sest ehkki neid ei riku koi, rooste ja vargad, võivad neid rikkuda kadedus, ükskõiksus ja ärapanemine tänapäeva massimeedias. Tunnustus ja au tulevad järsku, kuid lähevad samuti järsku, ilma et inimene saaks arugi, mis on valesti läinud.

Tuletan siinkohal jälle meelde ühte tuntud luterlikku kirikulaulu, luterliku kiriku hümnit „Üks kindel linn ja varjupaik“. Selle neljandas salmis ütleb sõnade autor Martin Luther: „Kui võtavad meie käest / au, ihu, last ja naist, / et mingu igavest! / Ei saa nad kasu sest, / Ta riik peab meile jääma!“

Luther tahab öelda, et need aarded, mis meile meie elus on antud – au, tervis, perekond (saksakeelses originaalis on siin viies aare ka varandus) – on küll väga tähtsad, kuid viimselt on nad siiski kaduvad. Vaid Jumala riik jääb, sest see on meie juurde jõudnud tema sõnas – nii sõnas väikse tähega, Pühakirjas, kui ka Sõnas suure tähega, Jeesuses Kristuses. Jeesus ütleb Mt 24:35: „Taevas ja maa hävivad, aga minu sõnad ei hävi.“

Ütlesin ennist, et Jumal teab seda, mis on inimese südames. Kui inimese südames on kallis see, mis on maine, kuid kaduv, siis pole seal kallis see, mis on taevane ja kadumatu. Ja vastupidi.

Üks kannatusaja lauludest, KLPR 73 ütleb meile: „Minu süda, ärka nüüd, mõtle Jeesu surma peale! / Tema kannab sinu süüd, seda tuleta sa meelde.“ Meie ise ei suudagi oma südant muuta ega selle igatsusi ümber häälestada, ent kui me mõtleme kannatusajal Jeesuse surma peale ning ühtlasi põhjusele, miks ta suri – meie patustöö –, siis on loodud eeldus selleks, et meie süda saab uueneda ja see hakkab püüdlema taevaste asjade poole.

Nõnda, sellistest kaalutlustest lähtuvalt on kujunenud ka meie KLPR-i kannatusaja lauluvara. Kuuleme ja laulame täna kuut laulu sellest varamust, kuid tahan lõpetuseks loetleda mõnede selle lauluvara laulude esimesed värsiread – üks võtangi see kokku selle, mida olen eelnevas tahtnud öelda.

KLPR 68: „Armas Jeesus, armastaja, / kallis Õnnistegija! / Suurest armust kannatada / võtsid raske vaevaga.“ KLPR 69: „Jeesus, Sinu risti alla / põgenen ma varjule. / Sina võitsid surma valla, / aita mind nüüd heldesti!“ KLPR 70: „Jeesus, surma äravõitja, / Jeesus, Sa tood elu mull'. / Minu kallis elu hoidja, / enda jätan omaks Sull.“ KLPR 71 „Kõik tulge minu juurde nüüd, / kui vaevavad teid rasked süüd!“ / Nii armas Jeesus hüüab“. KLPR 74: „Mu Jeesus, kallis elu, / Sa püha paasatall, / Sa tundsid surmavalu / kord ristil Kolgatal“. KLPR 75: „Oh nuta oma häda / ja hukkamist / ning ära üksnes kaeba / me Päästja suremist“. KLPR 77: „Sa meie Lepitaja, / Sa ristirahva päästja, / Sa helde vahemees! / Kõik anna Su kätte, / et meie meel ja mõte / Sind ülistaksid usu väes!“ KLPR 78: „Sa vägev valumees, / Sa rändad surma rada; / Sind, Jeesus, täname, / et kannad meie häda.“ KLPR 80: „Ühte asja ihkan üle kõige, / ühte rooga alati. / Kui mul see, siis nutuorus julgelt / kõnnin õndsas otsani. / Tahan ikka olla Tema ligi, / kelle palgelt jooksis verehigi, / kes ei väsind võitlemast, / juues Isa karikast.“ KLPR 81: „Üks süütu Tall on lepitand / kõik kurjuse ja patud / ja ristil surses hüvitand / me võlad arvatud“.

Õnnistatud Kristuse kannatusaega, kallid sõbrad!

Aamen.